

WYCHOWANIE DO INFORMACJI: WYZWANIA I NADZIEJE

Artykuł pokazuje wyzwania wiedzy oraz projektowanej praktyki określonej terminem „wychowania do informacji” w relacji do pedagogiki medialnej, socjologii wychowania, antropologii i aksjologii społecznej oraz podstawowych zagadnień współczesnej myśli humanistycznej inspirującej refleksję pedagogiczną. Zaprezentowane tezy mają wskazać możliwości diagnostyczne, badawcze i praktyczne wychowania do informacji w szerokim, kulturologicznym pojmowaniu tak informacji, jak i samego wychowania. Z pewnością odnieść je należy także do zbyt wąsko, technokratycznie ujmowanych celów edukacji informacyjnej, programów kształcenia nauczycieli, programów profilaktyki i resocjalizacji osób uzależnionych od komputera, ale także do zasadniczych celów kultury pedagogicznej społeczeństwa. **Wychowanie do informacji**, które rozwija, ale także chroni osobowość człowieka doby nadmiaru informacji jest więc potrzebą środowiska wychowawczego, które kształtuje zarówno wiedzę, umiejętności, jak również postawy uczestników społeczeństwa sieci. Wiedza o rozwijanych technologiach informacyjno-komunikacyjnych jest często zredukowana do wiedzy technokratycznej, operacyjnej, służącej realizacji instrumentalnych celów administracyjnych i gospodarczych. Obok pytań „Co wiedzieć?” i „Jak się dowiedzieć?” brakuje refleksji „W jakim celu i dlaczego?” chcemy wiedzieć.

Słowa kluczowe: informacja, technologie informacyjno-komunikacyjne, społeczeństwo informacyjne, społeczeństwo sieci, wychowanie do informacji

EDUCATION FOR INFORMATION: CHALLENGES AND HOPES

This article presents identity, but also challenges to knowledge and designed practice described by the term “education for information” in its relation to media psychology, education sociology, social anthropology and axiology and basic issues of modern humanistic thought which inspires pedagogical reflection. Presented thesis are to show diagnostics, research and practical opportunities of education for information in a wide cultural comprehension of both information as well as education alone. Certainly they must be related also to too narrowly and technocratically presented aims of information education, teachers’ training programmes, prophylactic programmes and resocialisation programmes for persons addicted to computers, but also to fundamental goals of society’s pedagogical culture. **Education for information**, which develops, as much as protects man’s personality in the era of excess information, turns out to be the need of education society, which shapes knowledge, skills, as well as conduct of network society members.

However, knowledge of information and communications technologies, which are developed for their functioning, is very often reduced to technocratic, operational, serving to achieve fundamental administrative and economic goals. In addition to questions “What to know?” and „How to find out?”, there is a lack of reflection, “For what purpose and why?” we want to know.

Key words: information, information and communication technologies, information society, network society, education for information

Marek Lirek

RODZINA POLSKA NA UKRAINIE. KONCEPCJA BADAŃ I REALIZACJA

Przedstawiona koncepcja badań jest próbą zarysowania problematyki rodziny i wychowania rodzinnego w warunkach „emigracyjnych”. Badania były przeprowadzone w 6 wsiach i 2 miastach rejonu mościskiego w woj. lwowskim (Ukraina). Badaniami zostały objęte trzy pokolenia Polaków, co pozwoliło prześledzić trajektorię polskiego wychowania w czasie istnienia Związku Radzieckiego i niepodległej Ukrainy. Głównym założeniem badań jest teza, iż rodzina polska na Ukrainie pełniła i pełni rolę ważnego ogniwa w procesie wychowania i socjalizacji polskich środowisk. Zastosowanie perspektywy badań jakościowych pozwoli precyzyjnie zdiagnozować badane środowisko, poznać różne mechanizmy, zachowania, a także w sposób całościowy wyeksponować polską rodzinę jako środowisko wychowawcze. Przy poznawaniu „polskiego świata” posłużyłem się technikami badawczymi tj. obserwacja uczestnicząca, otwarty wywiad pogłębiony, ankieta, analiza dokumentów osobistych. Analiza zebranego materiału przedstawi polską przestrzeń życiową na Ukrainie zarówno w wymiarze historycznym, współczesnym, jak i – częściowo – w perspektywie przeszłości.

Słowa kluczowe: emigracja, pokolenie, polska społeczność, polska kultura, polskie środowisko, polskie wychowanie, rodzina polska, socjalizacja.

THE POLISH FAMILY IN UKRAINE. CONCEPTION RESEARCH AND REALIZATION.

The framework of research presented in the article is an attempt to delineate the subject of family and family upbringing in the context of “emigration”. The research was conducted in 6 villages and 2 towns in Mościska region in the province of Lwów (Ukraine). Three generations of Poles living in this area were surveyed which allowed to examine the trajectory of Polish upbringing and education in the Soviet Union and then in independent Ukraine. The main assumption of the research is that Polish family in Ukraine has been playing a role of the most important agent in the process of education and socialization of the Polish communities. Employment of qualitative research design will provide a detailed description of social and cultural milieu of the surveyed group and will feature a Polish family as an educational environment. In order to achieve intended goals the author uses the following techniques of collecting and analyzing data: participant observation, in-depth interview, document analysis. Qualitative analysis of gathered data will show the Polish living space in Ukraine in historical, contemporary and – partly – future dimensions.

Key words: emigration, generation, polish community, polish culture, polish environment, polish education, polish family, socialization.

Marta Czechowska-Bieluga

PERSPEKTYWA PŁCI W ROZWAŻANIACH NAD ROZWOJEM CZŁOWIEKA DOROSŁEGO

W opracowaniu podjęto próbę identyfikacji wybranych różnic między kobietami i mężczyznami w odniesieniu do koncepcji rozwoju ról płciowych J.H. Block. Uwzględniono mechanizmy socjalizacji, traktując je jako podłoże różnic płciowych. Natomiast jako determinanty socjalizacji przyjęto stereotypy płci. Dokonano także przeglądu koncepcji rozwoju człowieka koncentrując się na okresie dorosłości. Prezentowane rozważania wpisują się w ramy coraz częściej pojawiającej się w naukach społecznych problematyki równouprawnienia.

Słowa kluczowe: socjalizacja rodzajowa, koncepcje rozwoju, role płciowe, stereotypy płci

THE PERSPECTIVE OF SEX IN STUDIES ON ADULT DEVELOPMENT

The study sought to identify selected differences between women and men with reference to the conception of Block's theory of the stages of development of sex role concepts. Socialization mechanisms were considered as the underlying cause of sex differences whereas sex stereotypes were viewed as socialization determinants. Conceptions of human development were reviewed, with adulthood as the main focus. The presented study contributes to the issues of sex and gender becoming increasingly recognized by social sciences.

Key Words: gender socialization, development conceptions, sex roles, sex stereotypes

Monika Wilińska

TEORIE SAMOKONTROLI I KONTROLI SPOŁECZNEJ A PRAKTYKA RESORATIVE JUSTICE

Niniejszy artykuł jest próbą naświetlenia problematyki dotyczącej przestępczości nieletnich poprzez pryzmat teorii samokontroli i kontroli społecznej oraz głównych założeń praktyki *restorative justice*. Praktyka *restorative justice* oparta jest na włączeniu w proces resocjalizacji osób poszkodowanych w wyniku danego czynu, a także przedstawicieli najbliższego otoczenia osoby nieletniej. Odnowienie i naprawa więzi społecznych, które stanowią kluczowy element tejże praktyki, wychodzą naprzeciw teoriom samokontroli i kontroli społecznej, według których brak wysokiej jakości więzi pomiędzy jednostką a najbliższym środowiskiem leży u podstaw zachowań antyspołecznych. Materiał empiryczny pochodzący z komparatystycznego studium polskiego i szwedzkiego systemu opieki nad młodzieżą przestępczą wskazuje na zaniedbanie powyższych obszarów w pracy resocjalizacyjnej, które wyraźnie przekładają się na bardzo niską efektywność badanych programów. Model *restorative justice* wydaje się zatem oferować realną szansę na efektywną i niosącą faktyczną 'odnowę' praktykę.

Słowa kluczowe: *restorative justice*, teoria samokontroli, teoria kontroli społecznej, nieletni, resocjalizacja

THEORY OF SELF- AND SOCIAL CONTROL AND RESTORATIVE JUSTICE

This article applies a theory of social control and a general theory of crime in order to explore the phenomenon of juvenile delinquency and restorative justice. The main assumption that underpins this study is that a restorative justice practice is compatible with the main premises of a general theory of crime and theory of social control. The notion of social bonds and high quality of relationships between the individual and a surrounding environment are at the core of these approaches. The empirical investigation that aimed at comparing Polish and Swedish juvenile justice systems indicates that these pivotal elements are being neglected in both countries. To a great extent, working programmes addressed to juvenile delinquents seem to be highly disconnected from the local community, which greatly contributes to their low level of effectiveness. Therefore, the quest for restorative justice appears to be not only justified but necessary.

Key words: restorative justice, theory of social control, a general theory of crime, juvenile delinquency, rehabilitation

Robert Gawkowski

RESOCJALIZACJA PRZEZ SPORT W DZIAŁALNOŚCI PENITENCJARNEJ II RP

Po uzyskaniu niepodległości przez Polskę w 1918 roku sport zaczął szybko zdobywać sobie popularność. Z wolna zaczęto także dostrzegać w kulturze fizycznej skuteczne narzędzie w procesie resocjalizacyjnym. Jednakże przez pierwsze 10 lat, możliwości finansowe państwa polskiego były skromne i nie starczyły na wypracowanie nowoczesnej polityki penitencjarnej, gdzie wychowanie fizyczne odgrywałoby ważną rolę.

Od 1928 roku sytuacja uległa zmianie i w praktyce zajęcia sportowe stały się jednym z podstawowych elementów wychowawczych w więziennictwie. W niektórych więzieniach (w Warszawie, Białymstoku czy Drohobyczu) powstały sale gimnastyczne, a zajęcia sportowe przeprowadzali przeszkoleni instruktorzy. Dużą w tym była zasługa ministra sprawiedliwości Stanisława Cara i całego rządu rozumiejącego wagę kultury fizycznej.

Kryzys finansowy lat 1930-35 spowodował potrzebę drastycznych oszczędności, co zaowocowało pogorszeniem się warunków życia skazanych i osłabieniem nacisków na resocjalizację poprzez sport. Zajęcia wychowania fizycznego w więzieniach, choć w skromniejszym wymiarze, nadal były realizowane. Taką politykę penitencjarną przerwał wybuch II wojny światowej w 1939 roku.

Słowa kluczowe: resocjalizacja, sport, kultura fizyczna, polityka penitencjarna

REHABILITATION THROUGH SPORT IN THE PENITENTIARY ACTIVITY IN THE II ND RP

After Poland regained independence in 1918, sport began to gain popularity quickly. It also started to be considered a useful tool in rehabilitation process of prisoners. However, for the first ten years financial possibilities of the young Polish State were modest and insufficient to work out modern penitentiary policy, where physical education could play an important role.

Since 1928 the situation changed and sports activities became one of the basic factors of rehabilitation in Polish penitentiary system. In some prisons, e.g. in Warsaw, Białystok or Drohobycz, gyms were built and professional trained instructors were hired to conduct trainings. It was possible owing to great commitment of the Minister of Justice Stanisław Car as well as the whole government, which understood the importance of physical education.

The financial crisis in 1930-1935 caused the necessity of drastic cost-cutting, which led to worsening of living conditions in prisons and to weakening the pressure on rehabilitation through sport. Physical activities in prisons were still performed, although it was done on a smaller scale. Such penitentiary policy was terminated by the breakout of the World War II.

Key words: rehabilitation, sport, physical education, penitentiary politics